

NORGES HØYESTERETT

Den 8. juni 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-00910-A, (sak nr. 2004/1784), sivil sak, kjæremål,

DnB NOR Bank ASA

(advokat Henrik Nygaard – til prøve)

mot

A

(advokat Arne Meltvedt)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Gussgard**: Saken gjelder spørsmål om namsmannen har stedlig kompetanse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 til å beslutte utleggstrekk i pensjon som utbetales fra Norge til en pensjonist som er fast bosatt i Spania.
- (2) Den 26. mai 2003 fremmet Den norske Bank ASA, nå DnB NOR Bank ASA, begjæring til namsmannen i Oslo om utlegg overfor A i henhold til et eksigibelt gjeldsbrev. Kravet utgjorde da opp under 2 millioner kroner. A hadde flyttet til Spania av helsemessige grunner og er fast bosatt der. Han har ikke formue i Norge, men mottar løpende pensjon fra Folketrygdkontoret for utenlandssaker (FFU), som har kontor i Oslo. Det ble bedt om utleggstrekk i ytelser fra FFU. A motsatte seg utleggstrekk, blant annet under henvisning til at saken ikke kunne føres i Norge når han bodde i Spania.
- (3) Namsmannens behandling av saken endte med en beslutning om å nekte forretningen fremmet. Det ble vist til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 annet ledd annet punktum, jf. § 1-8 femte ledd, jf. tvistemålsloven § 19, og til en avgjørelse av Oslo byfogdembete 15. august 2003 om manglende stedlig kompetanse til utleggstrekk overfor skyldner som er bosatt i utlandet.
- (4) Beslutningen ble påklaget. I uttalelse til klagen anførte namsmannen at det var grunnlag for å fremme forretningen, men at den ikke kunne ”avholdes med utleggstrekk”. Oslo byfogdembete, domstolen, avsa kjennelse 3. februar 2004 med slik slutning:

”Namsmannens utleggsforretning T 2003-13903 stadfestes.”

- (5) DnB NOR Bank påkjærte avgjørelsen. Borgarting lagmannsrett avsa kjennelse 30. juli 2004 med slik slutning:

”1 Oslo byfogdembetes kjennelse stadfestes.

2 Saksomkostninger tilkjennes ikke.”

- (6) Kjennelsen ble avsagt under dissens. Flertallet kom under en viss tvil til at tvangfullbyrdelsesloven § 7-3 annet ledd annet punktum, der det heter at ”[u]tleggstrekk kan bare besluttes av namsmannen i det distrikt der saksøkte har hjemting”, måtte forstås slik at utleggstrekk ikke kan gjennomføres når saksøkte er bosatt i utlandet. Mindretallet mente at bestemmelsen ikke omfatter personer bosatt i utlandet, og at utleggstrekk kunne gjennomføres etter § 7-3 annet ledd (d).
- (7) DnB NOR Bank påkjærte kjennelsen til Høyesterett kjæremålsutvalg. Utvalget besluttet at saken i sin helhet skulle avgjøres av Høyesterett, og justitarius bestemte at partsforhandling skulle finne sted etter reglene om ankeforhandling. Jeg viser til lov av 25. juni 1926 nr. 2 § 6 annet ledd.
- (8) *Den ankende part* - DnB NOR Bank ASA - har sammenfatningsvis anført:
- (9) Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3 annet ledd annet punktum kan ikke forstås slik at den også gjelder når debitor ikke har hjemting i riket. Den tar bare sikte på å regulere den innbyrdes kompetanse mellom norske namsmyndigheter. Tolkningen må baseres på en bred vurdering, jf. Rt. 1993 side 44. Lovens forarbeider, tidligere praksis, juridisk teori og reelle hensyn støtter bankens lovforståelse.
- (10) Lagmannsrettens flertalls lovforståelse medfører at ytelser som kan være gjenstand for utleggstrekk, blir beslagsfrie når debitor er bosatt i utlandet. Utenlandske myndigheter kan ikke pålegge utleggstrekk i ytelser som utbetales fra Norge. Når kreditor har et materielt berettiget krav, er det urimelig at utleggstrekk i pensjonsytelser mv., som utbetales fra Norge, ikke kan gjennomføres bare fordi debitor bor i utlandet. Ved innfordring av skatter og avgifter til det offentlige ved særnamsmenn gjelder ingen slik begrensning, heller ikke for krav som innfordres av Statens innkrevingsentral. At ytelsene blir beslagsfrie, oppfordrer også til kreditorunndragelse.
- (11) I dagens samfunn er det ikke spesielt vanskelig å få materiale til vurdering av hvor mye debitor trenger til livsopphold mv. Debitor vil selv kunne gi de nødvendige opplysninger, og det finnes flere andre kilder.
- (12) Subsidiært anføres at § 7-3 må kunne suppleres i internasjonale forhold der det kan påvises et søksmålsverneting, slik at utleggstrekk kan gjennomføres.
- (13) Utleggstrekk i et tilfelle som det foreliggende, er ikke i strid med Luganolovent/Luganokonvensjonen.
- (14) DnB NOR Bank ASA har nedlagt slik påstand:

”1) Saken fremmes for Namsmannen i Oslo.

- 2) **A tilpliktes innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne kjennelse å erstatte DnB NOR Bank ASA sine saksomkostninger for tingretten, Borgarting lagmannsrett og Høyesterett med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.”**

(15) *Ankemothparten* – A – har sammenfatningsvis anført:

(16) Lagmannsrettens avgjørelse er riktig. Ordlyden i § 7-3 annet ledd annet punktum er helt klar. Legalitetsprinsippet hindrer en slik radikal bortfortolkning av ordlyden som den ankende part går inn for. Forarbeidene viser at bestemmelsen var nøye overveiet; det var lovgivers hensikt å ha en særskilt regel for utleggstrekk, og det er ikke noe som tilsier at den ikke skulle gjelde i alle tilfelle.

(17) Forarbeidene viser at lovgiver la vekt på nærhet til debitor når det gjaldt dekning i midler som skal brukes til livsopphold. At debitor er bosatt i utlandet, gjør vurderingen av hans økonomiske stilling vanskelig. Debitor kan nok selv gi opplysninger, men praksis viser at skyldnere som blir utsatt for tvangsfullbyrdelse, ofte ikke gir den nødvendige informasjon.

(18) A har nedlagt slik påstand:

”1. Kjæremålet forkastes.

2. DnB NOR Bank ASA tilpliktes å dekke sakens omkostninger tillagt den til enhver tid gjeldende rente etter forsinkelsesrentelovens § 3 fra forfalltid til betaling skjer.”

(19) *Jeg er kommet til at kjæremålet må føre frem.*

(20) Jeg bemerker først at Høyesteretts kjæremålsutvalg, og dermed Høyesterett, har full kompetanse i saken, jf. tvistemålsloven § 404 første ledd nr. 1.

(21) Tvangsfullbyrdsloven § 7-3 første og annet ledd lyder:

”Begjæring om utlegg skal settes fram for namsmannen i det distriktet der saksøkte har hjemting.

Begjæring om utlegg kan settes fram for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

- (a) **det er sannsynlig at det ikke vil være tilstrekkelige eller hensiktsmessige formuesgoder å ta utlegg i i det distrikt der saksøkte har hjemting,**
- (b) **utlegg søkes i et formuesgode som saksøkeren har panterett eller tilbakeholdsrett i for sitt krav, og dette befinner seg i distriktet,**
- (c) **saksøkte er næringsdrivende og har forretnings- eller driftssted i distriktet,**
- (d) **saksøkte ikke har kjent hjemting i riket,**
- (e) **saksøkte har samtykket etter at kravet ble misligholdt, eller**
- (f) **tvangsfullbyrdelsen ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort.**

Utleggstrekk kan bare besluttes av namsmannen i det distrikt der saksøkte har hjemting.”

(22) Spørsmålet i saken er altså hvordan denne aller siste setningen skal forstås - om den innebærer at utleggstrekk bare kan foretas når saksøkte har hjemting i riket, eller om den

alene tar sikte på å regulere den innbyrdes kompetanse mellom de alminnelige namsmenn. Bestemmelsen er ikke klar; den åpner for begge forståelser.

- (23) Bare norske myndigheter kan foreta tvangsfullbyrdelse i Norge. I Luganokonvensjonen er tvangsfullbyrdelse regulert i kapitlene III og IV. Disse regulerer imidlertid ikke forholdet i vår sak. I kjæremålsutvalgets avgjørelse i Rt. 1997 side 943 er det lagt til grunn at kapittel II får anvendelse, noe som ikke er riktig. Jeg nevner spesielt at det eksigible gjeldsbrevet som vår sak gjelder, ikke går inn under kapittel IV.
- (24) Når det gjelder tolkingen av vernetingsbestemmelsene i § 7-3, bemerker jeg at lagmannsrettens flertall har uttalt at det etter deres mening ”generelt [er] liten plass for reelle hensyn ved anvendelsen av tvangsfullbyrdsesloven”. Det er noe uklart hva flertallet legger i dette, men det kan ikke være tvilsomt at reelle hensyn her som ellers har betydning ved lovtolkingen. Tvangsfullbyrdsesloven gjelder imidlertid utøvelse av statsmakt overfor den enkelte borger, og hvilken vekt reelle hensyn skal tillegges, må avgjøres konkret. Jeg viser for øvrig til Rt. 1993 side 44 og Rt. 2004 side 1018 avsnittene (45) og (46), der reelle hensyn er trukket inn ved tolking av vernetingsbestemmelser i tvistemålsloven.
- (25) Før 1975 var det i hovedsak bare krav fra det offentlige på skatter og avgifter og krav på underholdsbidrag som kunne inndrives gjennom utleggstrekk i lønn, pensjon, mv. Loven om fordringshavernes dekningsrett av 13. juni 1975 nr. 37 §§ 2-7 og 2-8 åpnet for utleggstrekk i større grad, men bare i nærmere bestemte tilfelle. Ved kgl. res. av 27. juni 1975 ble det gitt forskrifter ”om utlegg ved lønnstrekk o. l. i særlige tilfelle etter lov om fordringshavernes dekningsrett”. I § 2 het det:
- ”Seinest samtidig med at saksøkte varsles om berammelsen i utleggsforretningen, skal saksøkte med kjent oppholdssted i Norge få tilsendt et eksemplar av utleggsbegjæringen og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist.”**
- (26) Det er nærliggende å forstå bestemmelsen slik at den forutsetter at utleggstrekk også kunne foretas overfor personer bosatt i utlandet, og i praksis ble dette lagt til grunn.
- (27) Dekningsloven av 8. juni 1984 nr. 59 medførte ingen endringer når det gjaldt kompetanse til å foreta utleggstrekk overfor personer som ikke hadde hjemting i riket. Nevnte forskrifter fortsatte å gjelde.
- (28) I Ot.prp. nr. 65 (1990-91) Om lov om tvangsfullbyrding og midlertidig sikring ble det på side 18 pekt på at reglene om stiftelse av utleggspant var inntatt i gjeldende tvangsfullbyrdseslov, men at denne loven ikke inneholdt noe om fremgangsmåten ved utleggstrekk. Det ble vist til slike regler i dekningsloven og i forskriften fra 1975. Departementet siterte videre noe fra høringsutkastet til proposisjonen, blant annet følgende:
- ”D e p a r t e m e n t e t mener at man i forbindelse med den nye loven bør søke å samle alle reglene om fremgangsmåten ved utlegg i lovens utleggskapittel. Selv om de materielle regler om utstrekningen av beslagsretten bør beholdes i dekningsloven kapittel 2, bør samtlige regler om selve fremgangsmåten ved utleggspant og trekkpålegg samles i den nye lovens utleggskapittel.”**
- (29) Dette forslaget ble opprettholdt og gjennomført. Bakgrunnen var altså et ønske om å samle reglene om fremgangsmåten ved utleggstrekk og utleggspant i den nye loven. Det

er etter min mening ikke noe som tyder på at en ønsket å endre den praksis som ble fulgt ved utleggstrekk overfor personer uten hjemting i riket. Ankemotparten er her av en annen mening og har vist til følgende uttalelse på side 145 i proposisjonen:

”Ved utleggstrekk må namsmannen bli å vurdere hvor meget saksøkte trenger til underhold av seg og sin familie. Trekket må dessuten avpasses eventuelle andre trekk som løper. Det bør derfor være forbeholdt namsmannen i hjemdistriktet å beslutte utleggstrekk, jf annet punktum.”

- (30) Denne uttalelsen sier imidlertid ikke noe om forholdet til debitorer som er bosatt i utlandet, noe som ville vært nærliggende, siden en i tilfelle fravek tidligere praksis, og også fordi de alminnelige namsmenn ville få en begrenset kompetanse i forhold til særnamsmenn – som inndriver skatter og avgifter – og Statens innkrevingsentral, som kan fastsette utleggstrekk overfor personer bosatt i utlandet. Jeg har vanskelig for å legge vekt på forarbeidene her, også fordi det finnes andre og klarere uttalelser i forarbeidene av betydning for tolkingsspørsmålet. I merknadene til lovens § 1-4 om forholdet til folkeretten, heter det således på side 75:

”De folkerettslige regler om en stats adgang til å benytte tvangsmakt, innebærer altså at inndrivning kan foretas mot enhver som har et formuesgode i Norge under forutsetning av at selve tvangsutøvelsen skjer innenfor rikets grenser.

Det er ikke nødvendig at den saksøkte selv er bosatt her (selv om dette kan være en forutsetning for å oppnå tvangsgrunnlag mot ham etter intern rett). Dette er aktuelt for utlendinger som arbeider i Norge og har ulike formuesgoder her i landet. Dersom vilkårene etter norsk rett er oppfylt, kan det tas utlegg i slike formuesgoder. Uten å komme i strid med folkeretten må det f eks kunne foretas lønnstrekk mot utlending dersom lønnen utbetales av arbeidsgiver som driver virksomhet i Norge. Etter loven vil det også være adgang til lønnstrekk i disse tilfellene, jf § 7-3 annet ledd bokstav d, jf § 1-9 bokstav d annet punktum.”

- (31) Etter det som er opplyst, følger namsmannen i Bergen fortsatt den etablerte praksis med utleggstrekk overfor utlendinger, mens Oslo byfogdembete endret praksis, så vidt jeg har forstått, sommeren 2003. Det var dette embetes avgjørelse av 15. august 2003 som medførte at namsmannen i vår sak besluttet å nekte utleggsforretningen fremmet. På et tidligere stadium i saksbehandlingen var kravet om utleggstrekk i pensjonen tatt til følge. De materielle vilkår ble funnet å være tilstede.
- (32) Annet ledd, annet punktum i § 7-3 er ikke inngående behandlet i sentral juridisk litteratur, men den gir ikke støtte for at bestemmelsen hindrer utleggstrekk overfor personer bosatt i utlandet.
- (33) Tolkingsspørsmålet står for meg som rimelig klart, og det er ikke behov for å gå inn på reelle hensyn. Men jeg vil likevel peke på at dersom den aktuelle bestemmelse tolkes slik at den også gjelder når debitor ikke har hjemting i riket, blir løpende ytelser som lønn og pensjon, beslagsfrie i forhold til gjeld som inndrives gjennom de alminnelige namsmenn. Utenlandske myndigheter kan ikke gi trekkpålegg til norske rettssubjekter. Rettstilstanden fremtrer i tilfelle ikke som rimelig, og heller ikke som konsekvent, i og med at særnamsmenn og Statens innkrevingsentral kan fastsette utleggstrekk også overfor personer bosatt i utlandet.
- (34) Uten at det har betydning for mitt resultat, tilføyer jeg at justiskomiteen i Innst.O. nr. 111 (2004-2005) har tatt opp forslag om å endre ordlyden i § 7-3 annet ledd annet punktum

under henvisning til at det har vært tvil om tolkingen. Det er vist til lagmannsrettens dom i vår sak. Komiteen fant det uheldig at lønns- og trygdeytelser langt på vei ble beslagsfrie, og ønsket å presisere i lovteksten at den bare gjaldt skyldnere som har kjent hjemting i riket.

- (35) Min konklusjon er at § 7-3 annet ledd annet punktum skal forstås slik at den bare regulerer den innbyrdes kompetanse mellom de alminnelige namsmenn. Namsmannens kompetanse etter § 7-3 annet ledd første punktum (d) om eventuelt å beslutte lønnstrekk overfor en saksøkt som ikke har kjent hjemting i riket, berøres ikke av denne bestemmelsen.
- (36) Etter dette må utleggsbegjæringen bli å fremme for namsmannen i Oslo, jf. § 7-3 annet ledd første punktum, jf § 1-9 bokstav d annet punktum.
- (37) Kjæremålet har ført fram. DnB NOR Bank har krevd seg tilkjent saksomkostninger. Saken har imidlertid reist et spørsmål av prinsipiell art, som ikke har vært forelagt Høyesterett tidligere, og etter min mening bør hver av partene bære sine saksomkostninger for alle instanser.
- (38) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Utleggsbegjæringen fremmes for namsmannen i Oslo.

Saksomkostninger tilkjennes ikke for noen instans.

- (39) Dommer **Matningsdal:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (40) Dommer **Mitsem:** Likeså.
- (41) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (42) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (43) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Utleggsbegjæringen fremmes for namsmannen i Oslo.

Saksomkostninger tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekrefte: